

de Jacobs ladder

Kwartaaluitgave van de Stichting tot Behoud van het Cultureel Erfgoed van Jacobswoude, onder redactie van de Historische Vereniging O.C. van Hemessen

de Jacobs ladder

Bij de voorplaat

Najaar 2018: de Hoogmadese Molen wordt onderhouden door molenmaker Verbij (foto Frans Witteman)

38^e jaargang nr. 4, oktober, november, december 2018

SSN 0168-1079

© Historische Vereniging 'Otto Cornelis van Hemessen'.

Niets uit deze uitgave mag vernenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Op tijd opzeggen!

Wilt u – om wat voor reden dan ook – uw lidmaatschap van de Historische Vereniging niet verlenen, vergeet dan niet dit tijdig (vóór 1 december) schriftelijk te melden aan onze penningmeester: Ton Meester, Cantharel 72, 2403 RA Alphen aan den Rijn, e-mail: ton.meester@gmail.com

Lidmaatschap

Wilt u onze Historische Vereniging steunen en de Jacobs ladder voortaan elk kwartaal thuis ontvangen? Bel, schrijf of mail dan naar onze secretaris, Anneke Zwarst, a.h.zwarst@kpnmail.nl (Zie onze site www.hemessen.nl) De contributie bedraagt € 15,- per jaar en € 25,- voor hen die dit blad per post ontvangen. Te voldoen na ontvangst van de nota op de rekening bij de Regiobank, nummer NL28 RBRB 0850 0174 16 t.n.v. de Penningmeester van de Historische Vereniging 'Otto Cornelis van Hemessen'.

De Jacobs ladder is een uitgave van de Stichting tot Behoud van het Cultureel Erfgoed van Jacobswoude.

www.hemessen.nl

.....

Erelid

- D. Brouwer de Koning, oud-burgemeester van Jacobswoude
- C. Karmelk, oud-penningmeester van de vereniging (2012†)

Voorzitter

- Ben Beukenholdt, Thuisweide 30, 2481 BK Woubrugge, telefoon 0172-519247, e-mail benbeukenholdt@hotmail.com

Secretaris

- Anneke Zwarst
Van Eeghenstraat 40, 2481 XS Woubrugge
telefoon 0172-518186
e-mail: a.h.zwarst@kpnmail.nl

Penningmeester

- Ton Meester Cantharel 72, 2403 RA Alphen aan den Rijn, telefoon 0172-518560
e-mail: ton.meester@gmail.com

Bestuursleden

- Thea Kok-Lansbergen
- Peter de Lange
- Ed Molenaar
- Pim Laarmans

Redactie

- Thea Kok-Lansbergen (eindredactie)
Emmalaan 74
2481 BB Woubrugge
telefoon 0172-518 585
e-mail: thea.lansbergen@ziggo.nl
- Pim Laarmans
- Anneke Zwarst

Basisvormgeving en opmaak

Blikveld, Zandvoort

Aan dit nummer werkten mee

Ton Meester
Rietje Meijer
Frits Rohling
Frans Witteman

Foto's en illustraties

Archief fam. Disseldorp
Archief Bep v.d. Laan
Archief Rietje Meijer
Archief firma Verbij Hoogmade
Hugo Tander
Barbra Verbij
Frans Witteman

Fotobewerking

Hugo Tander

Van de voorzitter

Beste mensen,

U bent alweer Jacobslander nr. 4 van dit jaar aan het lezen. Zo snel gaat het.

De zomer is officieel voorbij en we zijn in de mooie herfst aangekomen. De kastanjes vliegen in het rond als het een beetje waait. Eentje in je zak tegen allerlei kwalen. Zo hoort het....

Toch moet ik ook deze keer helaas beginnen met u te melden dat een markant lid van onze vereniging is overleden, namelijk Piet vd Ing uit Hoogmade.

Een verwoed verzamelaar van onder andere foto's van zijn geliefde dorp. Frits Rohling heeft een waardig In Memoriam geschreven.

Verder een mooi verhaal van Frans Witteman over het bedrijf en de familie Verbij, de molenmakers in Hoogmade, het bedrijf dat dit jaar 150 jaar bestaat. Van dezelfde auteur ook een stuk over het 200-jarig bestaan van de N.H. kerk aldaar.

Rietje Meijer is ook weer present deze keer.

Al met al weer veel te lezen en te leren!

Helaas moesten we de jaarlijkse excursie in september afblazen. Er waren slechts elf aanmeldingen, en dan gaat het echt niet. Uw bestuur zal zich er nog eens over buigen.

Namens het bestuur wens ik u alvast een fijne decembermaand en een goed 2019.

Ben Beukenholdt

Van de redactie

De in de vorige Jacobslander afgebeelde foto in de rubriek 'Toen en nu' geeft abusievelijk niet de juiste informatie over de ligging van het bedoelde pand. In tegenstelling tot wat de recentere foto suggereert, ligt het pand het dorp uitgaande aan de linkerkant van de Van Klaverweijdeweg tegenover de woning met huisnummer 15 A.

De oude foto is genomen aan de overkant van de Voorwetering en toont de achterzijde van het huisje. De dorpskern van Hoogmade ligt dus op de foto aan de rechterkant. Door het wegvallen van het huisje kon later de weg richting Leiderdorp verbreed worden.

Onderstaande foto geeft de huidige situatie correct weer.

INHOUD

150 jaar Verbij	2
Overlijden Piet v.d. Ing	8
Relatie OcvH/CJE	9
CEJ zoekt donateurs	10
AVG	11
Topografische kaart	11
200 jr. Prof. Gem. Hoogmade	12
Lena Disseldorp	13
Digitaal testament	15
Woubrugge Toen en nu	20

Bouw- en molenmakersbedrijf Verbij: 150 jaar jong!

door Frans Witteman

2

Lucas Verbij, Erik van den Hoek en hun personeel in 2017 voor de bedrijfspanden aan de Van Klaverweijdweg 25.

Dit jaar is het 150 jaar geleden dat het familiebedrijf Verbij werd opgericht. Op de site van Verbij Hoogmade BV staat een bondig intro over die bedrijfsgeschiedenis:

“Verbij is van oorsprong een echt familiebedrijf en al sinds de oprichting in 1868 gevestigd in het Zuid-Hollandse dorp Hoogmade. Wat destijds begon als tweemans-timmerbedrijf is inmiddels uitgegroeid tot een allround onderneming met zo’n dertig medewerkers. Met elkaar (ver)bouwen, onderhouden en restaureren we gebouwen die monument zijn of worden en combineren we traditionele ambacht met moderne technieken. De meeste klanten

bevinden zich in Nederland, maar voor werkzaamheden aan molens vliegen we de hele wereld over.”

In een notendop staat hier de geschiedenis van dit mooie bedrijf. Uniek in soort, vakmanschap en in levensduur. Een van de oudste bedrijven van Hoogmade. Alle reden om in dit artikel uitgebreid stil te staan bij het 150-jarig bestaan.

Het begin

De start van het familieverblijf gaat dus 150 jaar terug, naar 1868. Hoogmade was nog een geïsoleerd dorp. Vervoer van personen en goederen ging in hoofdzaak via het water. Een kronkelig landweggetje naar Leiderdorp kwam in 1863 tot stand. Een onverharde weg naar Woubrugge werd in 1872 aangelegd en tegelijk werd de eerste brug

over de Does aan de oostzijde van de Protestantse Kerk gebouwd. En pas in 1900 werd er een weg van Hoogmade naar Rijpwetering aangelegd.

"Het was omstreeks 1868 dat ene Hendrik Verbij zich hier vestigde. Hij was timmerman van beroep en trad in genoemd jaar in dienst van Cornelis van Reijzen. Deze had zijn timmermanswerkplaats op dezelfde plek langs de Does als waar we vandaag de dag molenmakerij Verbij nog vinden".

Na het overlijden van Van Reyzen in 1871 werd het bedrijf geveild. Op die veiling hebben twee personeelsleden, te weten Hendrik Verbij en Adrianus Colijn, het bedrijf gekocht. De koopsom bedroeg fl 1.950,-

Van generatie op generatie

Henricus Verbij (1884–1918) was de grondlegger van het bedrijf. Hij was gehuwd met Maria Ruigrok van der Werven (1851–1909). Hendrik werd in 1868 op 24-jarige leeftijd mede-eigenaar van de molenmakerij-timmerbedrijf aan de Does. In die tijd waren het bouwen en onderhouden van de vele molens in en rondom Hoogmade en de bouw van boerderijen en woningen de hoofdzaak. Daar waren toen vele handen voor nodig. Kleinzoon Hein Verbij zei er in 1984 het volgende over:

"Een eeuw geleden was molenmaker een gewoon ambacht. Het vakmanschap lag op een hoog peil. Bij ons bedrijf werkten toen ongeveer twintig mensen. Dat was wel nodig ook, want het meeste werk gebeurde met de hand. Zelfs het zagen van balken en planken was handwerk."

Uit het huwelijk van Henricus Verbij en Maria Ruigrok van der Werven werden zeven kinderen geboren. Gijsbertus was de enige zoon.

Gijsbertus (Gijs) Joannes Verbij (1889–1966) was de opvolger van zijn vader Hendrik. Gijs trouwde in 1923 met Johanna Maria van Tol (1893–1968). Samen kregen zij zeven kinderen, waaronder in 1928 zoon Hein, vernoemd naar zijn opa Hendrik. Onder leiding van Gijs werd naast het timmermanswerk het molenmakersbedrijf van een plaatselijke activiteit veel meer een regionaal bedrijf, werkzaam tot in Noord-Holland. Gijs Verbij leidde het bedrijf van 1918 tot 1958.

Hendricus (Hein) Jozef Anthonius Verbij (1928–2013) was de derde generatie. Hij trouwde met Clementia (Clema) M.J.T. van Schagen (1931–2013). Samen kregen zij drie kinderen: zoon Lucas en de dochters Judith en Barbra.

Als enige zoon was Hein 'voorbested' om het familiebedrijf voor te zetten; in 1958 nam hij de leiding over. Naast restauratie en onderhoud van molens, in onder meer Zuid-Holland, Noord-Holland, Utrecht en Zeeland, ging de firma Verbij zich nog meer bezighouden met de bouw en de restauratie van huizen en andere gebouwen. En verder kwam er vanuit het buitenland belangstelling voor Nederlandse molens. In de jaren '80 en '90 van de vorige eeuw werden er onder meer molens gebouwd in Japan (6), de Verenigde Staten (3) en Canada (1). Verder werden er in de USA enkele grote molens gerestaureerd.

Naast het leiden van het bedrijf als werkgever was Hein Verbij maatschappelijk betrokken bij de dorpsgemeenschap in Hoogmade. Hij was jarenlang lid van het kerkbestuur en het schoolbestuur.

Ter gelegenheid van de 80e verjaardag van Hein Verbij én het 140-jarig bestaan van het familiebedrijf werd in 2008 een gezellige bijeenkomst voor (oud-) werknemers belegd. De werkplaats aan de Van Klaverweijdegeweg werd er netjes voor schoongemaakt. Peter van der Meer vertrouwde zijn herinneringen aan het bedrijf toen toe aan het papier. Hij werkte na het volgen van de houtbewerkingsopleiding van de LTS Don Bosco te Leiden in de jaren 1963–1968 bij Verbij. Enkele van zijn herinneringen: 2007 Verbouwing boerderij uit 1700 (bij velen bekend als de 'boerderij van de paters')

"In die tijd was de werkplaats en de nieuwe houtloods aan de Van Fenemalaan. Het woonhuis grensde aan de werkplaats en toen leefden vader Gijs en tante To nog. De oude Gijs kwam regelmatig een kijkje nemen in de werkplaats. De houtbewerkingsmachines, zoals de lintzaag, de vlakbank/van diktebank en een boormachine werden door een elektrische motor met een lederen riemoverbrenging aangedreven. Verder was er veel handgereedschap o.a. een heleboel profiel-

schaven, spookschaven, boorschaven, veerploegen, reischaven en een enorm assortiment aan steekbeitels voor de molenbouw. Dirk Straathof kon feilloos met dit gereedschap omgaan en met de dissel hakte hij schuine kanten aan de eiken balken op de millimeter nauwkeurig. Dirk moest niets hebben van het elektrische gereedschap."

In die periode werd de oude locatie aan de Van Fenemalaan en de Does te klein en voor vrachtwagens moeilijk bereikbaar. Verplaatsing van het bedrijf werd noodzakelijk geacht. In het bestemmingsplan Hoogmade 1972 werd al gesproken over de mogelijkheid tot verplaatsing van molenbouwer Verbij naar de kleine Piestpolder. Daar is het allemaal niet van gekomen. De provincie ging later wel akkoord met een verplaatsing naar de Van Klaverweijdeweg in de Hoogmadese polder. Een mooie locatie met een kleine molen op het dak van één van de bedrijfsloodsen: een passende entree van dit Hoogmadese bedrijf. Lucas Verbij daarover:

"Wij zijn in de zomer van 1990 (juli/augustus) verhuisd naar de Van Klaverweijdeweg 25. De grond hebben we in 1985 gekocht van Siem Zwetsloot. In 1987 hebben we het eerste gebouw (links) geplaatst. In 1989 en 1990 hebben we het rechtse gebouw gebouwd en zijn we verhuisd."

De huidige generatie

Lucas Jozef Verbij (1959) is de vierde Verbij die leiding geeft aan het familiebedrijf. Lucas heeft uit zijn relatie met de Japanse Mihoko Yagi vier kinderen: dochter Mai en de zonen Kai, Len en Dan. Lucas werkt sinds 1987 in het bedrijf en staat sinds 1991 als algemeen directeur aan het roer. Vanaf september 2016 vormt hij samen met Erik van den Hoek, directeur commercieel/operationeel, het directieteam. Het bedrijf richt zich anno 2018 op drie onderdelen:

- allround bouwbedrijf gericht op nieuwbouw, restauratie en onderhoud;
- het restaureren van monumentale panden;

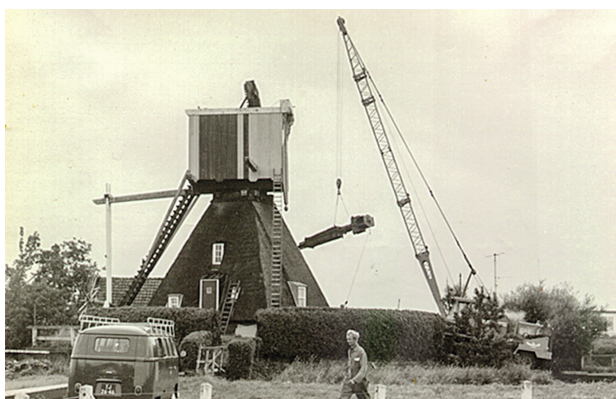

- het molenmakersbedrijf waarbij wereldwijd aan ruim 100 molens wordt gewerkt.

1967 restauratie Vlietmolen

In de loop der jaren heeft Verbij in Hoogmade en Woubrugge vele molens onderhouden, nieuwe markante gebouwen geplaatst, vele restauraties verricht en een flink aantal woningen geplaatst.

Wat de molens betreft noemen we hier naast het onderhoud speciaal de bouw van de molen 'de Destilleerketel' in Rotterdam-Delfshaven; de restauratie/verplaatsing van houtzaagmolen 'De Salamander' te Leidschendam; de verplaatsing van vele molens in de regio, onder meer 'De Eerste-

ling' in Hoofddorp (1978), de Bosmolen in Leiderdorp, molen 'Hoop Doet Leven' in Voorhout en de 'Schaapweimolen' te Rijswijk.

In de loop der jaren heeft Verbij ook vele woningen in Hoogmade gebouwd, zoals de boerderij van Siem Zwetsloot, de tweede woning van Dirk Zwetsloot, de boerderijwoning van Gijsbert van Leeuwen, van Sjaak van der Star (Van Fenemalaan), de familiewoningen aan de Does en in 2017/2018 de woning van Mark en Helen Tuitert.

Veel werd in al die jaren samengewerkt met andere plaatselijke ondernemers: de metselaars Jan en Freek Jansen, de smeden Hillebrand resp. Wim en Ton Deckers, schilder Freek Otte en de firma van Mark en Ruud van Leijden (o.a. metselwerk aan de nieuwe brede school).

Op de vraag aan Lucas Verbij of er nog nieuwe

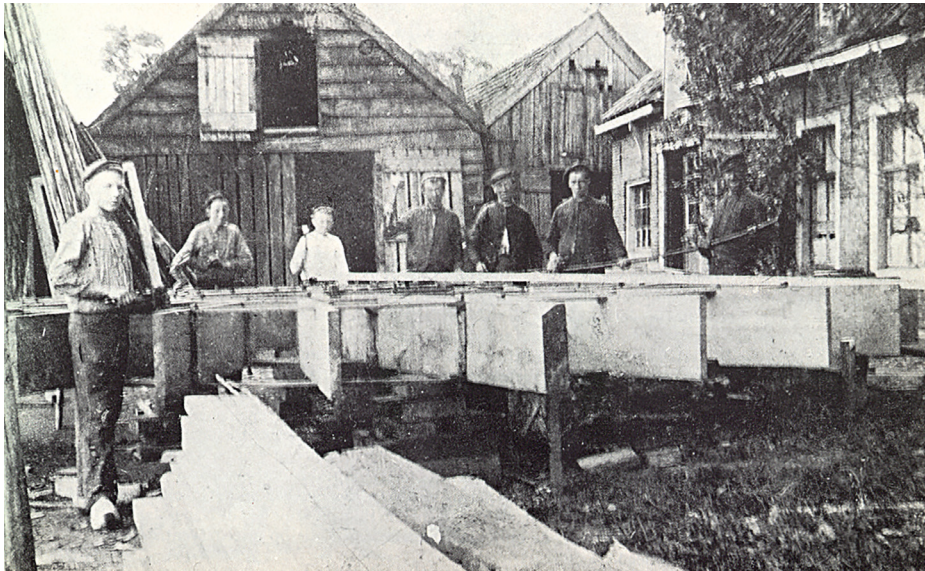
buitenlandse projecten aan komen is zijn reactie: *"Dat is altijd lastig te voorspellen, de meeste molens in Amerika zijn gebouwd voor Nederlanders die naar Amerika waren geëmigreerd en in hun dorp een Hollandse molen wilden hebben. Dit waren vooral mensen die direct na de Tweede Wereldoorlog Nederland hebben verlaten. Deze mensen zijn nu allemaal op leeftijd, dus daar verwacht ik geen molens meer te bouwen. Wie weet dat ze het in nieuwe rijke landen leuk vinden om een molen te hebben, maar dat is toch afwachten."*

Personeel

Personeel Het aantal personeelsleden fluctueerde in de loop van anderhalve eeuw. Toen alles nog met de hand en menskracht werd gedaan waren er vele vaklieden en handjes nodig. Mechanisering, automatisering en digitalisering zijn nu medebepalend voor het aantal personeelsleden. En vanzelfsprekend ook de omvang van de opdrachtportefeuille. Anno 2018 geeft de firma werk aan 25 personen op de eigen loonlijst. Daarnaast is er de indirecte werkgelegenheid voor ingehuurde zzp'ers (10) of ingehuurde onderaannemers. Zoals bij de bouw van de nieuwe basisschool in Hoogmade. Met deze aantallen is de firma Verbij veruit de grootste werkgever in het dorp.

Heel wat jonge mannen uit Hoogmade kwamen direct na de lagere school of na de ambachtsschool in loondienst bij Verbij. Ze kwamen als krullenjongen binnen en groeiden uit tot meesterknechten, die vervolgens het ambacht van timmerman en molenmaker weer overbrachten op de volgende generatie. Het waren en zijn echte vaklui. Wat hun ogen zien, maken hun handen! Sommigen bleven hun hele leven bij Verbij, anderen leerden er het vak en trokken door naar een volgend (timmer)bedrijf. Anderen kwamen na een eerste baan elders bij Verbij in dienst. Enkele namen van (voormalige) personeelsleden uit Hoogmade: Dirk Straathof (1908–1974), Cees Colijn, Dorus Borst, Aad Wassenburg (1947–2008), Henk van Houten, Har Bakker, Ton Straathof, Henk Brugman, Har van der Zwet, Nico Wolvers, Peter van der Meer, Bert van der Voorn, Sjaak van der Laan, Jan Borst, Gerard

van Leijden, Willem van Leeuwen, Bart van Dooren en Peter van der Star. En van de jongere generatie: Albert van der Hoorn, Jordi van Leeuwen, Leroy van Goozen en Tom van der Star.

Rond 1900: houten scheprad

Een goede werkgever en een prettige werksfeer

Ik heb er geen onderzoek naar gedaan, maar ik denk dat er bij Verbij nog nooit is gestaakt. Als er al 'conflicten' waren dan zullen die in onderling overleg zijn besproken en opgelost. Bij de firma Verbij was en is de werksfeer prettig. Dit blijkt onder meer uit onderstaande verhalen:

- Vertrouwen in de groei van de kwaliteiten van het personeel. Oud-werknemer Dorus Borst vertelde dat hij net aan het werk bij de firma de opdracht kreeg om een houten (gevel)makelaartje te maken. Alle maten stonden op een klein papiertje en Dorus kon aan de gang: hem werd meteen vertrouwen gegeven en het lukte. Heel anders dan de 3D-ontwerpen van nu!
- Peter van der Meer: "Mijn eerste klus bij Hein Verbij mocht ik al geheel zelfstandig uitvoeren, een nieuw raampje inmeten, maken en afhangen bij Anna Kraan aan de Kerkstraat 42. Baas Hein z'n motto was: "Het maakt niet uit hoelang je erover doet, als het maar goed is. Ik verdiende toen 25 gulden in de week, maar na een week kreeg ik er al f 2,50 gulden erbij."

- De sfeer was ontspannen en er was ruimte voor grappen en grollen. Zo konden de oudgedienden de nieuwkomers die nog weinig wereldwijs waren in de maling nemen. Een voorbeeld waarmee jonge nieuwkomers het dorp in werden gestuurd

was: "Zeg Piet, haal even vlug een schop van 't voetje in de werkplaats van timmerman Jaap Elstgeest net over de Doesbrug." En die had die schop natuurlijk dan net even uitgeleend aan timmerman Jan Kapteijn aan de andere kant van het dorp. En de nieuwkomer fietste dan naar de werkplaats van Jan Kapteijn bij de stenen brug. Peter van der Meer herinnert zich: "Je werd soms het dorp inge-

stuurd voor een plintenladder of een vierkante gatenboor, gelukkig is mij dat bespaard gebleven." De verjaardagen van de personeelsleden werden vroeger altijd gevierd in het voormalige café van Pons en Cees van der Eng aan de Kerkstraat 62: eenvoudig én gezellig.

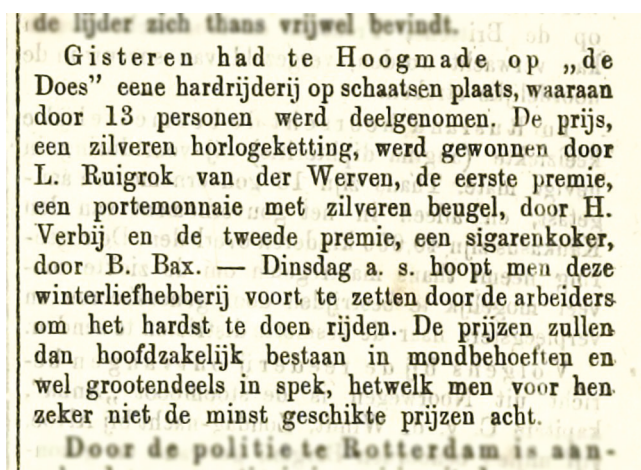
Rijnlandse Molenstichting

Tussen de Rijnlandse Molenstichting en molenmaker Verbij is al jaren sprake van een nauwe relatie. De Rijnlandse Molenstichting heeft nu 49 molens, deze staan vooral in de regio waar Verbij werkzaam is. Het is dan ook logisch dat Verbij voor de stichting het onderhoud aan deze molens uitvoert. De vaklieden van Verbij kennen de molens van binnen en van buiten omdat ze er bijna jaarlijks komen. Bestonden de werkzaamheden in het verleden vooral uit restauraties, tegenwoordig staan alle molens er dankzij de inspanningen van de stichting goed bij en omvatten de werkzaamheden vooral (groot) onderhoud. Heel soms wordt er nog een restauratie uitgevoerd. Van de 49 molens staan er 17 in de gemeente Kaag en Braassem, waarvan 5 in de Heerlijkheid Hoogmade

Hoogmadese Molen / De Heerlijkheid

Molenmaker Verbij is al 150 jaar verbonden met de molens in de omliggende dorpen en andere plaatsen in Nederland en in het buitenland. Nu in hoofdzaak voor onderhoud en restauratie, vroeger ook voor nieuwbouw. Een mooi voorbeeld is de Hoogmadese Molen, in de polder waar ook Verbij is gevestigd. "De Hoogmadese molen is reeds vanaf de jaren 1600 bekend als wipmolen." In 1897 werd de bouwvallige voorganger afgebroken en bouwde Verbij met de hulp van andere plaatselijke ondernemers de huidige molen. Ruim 120 jaar geleden dus. "Voor deze vernieuwing werd in 1897 uitgegeven: molenmaker Verbij f 3.967,15; metselaar Jansen f 855,68; smid Hillebrand f 215; rietdekker Witteman f 189,25; schilder Otte f 94,06; toezicht-houder Goldberg f 25; totaal: f 5.326,14. Jansen rekende een arbeidsloon van veertien cent per uur, Verbij rekende in 1890 voor zeventig uur (waarvan de helft voor de baas gewerkte uren) f 12, hetgeen neerkomt op ongeveer zeventien cent per uur."

Verbij en schaatsen

Tegenwoordig denken veel mensen bij de naam Verbij (ook) aan Kai Verbij, de oudste zoon van Lucas en zijn Japanse moeder Mihoko Yagi. De familie is vanzelfsprekend zeer trots op deze grote sportman. Door de sportieve prestaties van Kai is de firma Verbij ook betrokken bij sponsoring van de schaatsport. Lucas zegt daar het volgende over: "Ja, dat schaatsen hangt tegenwoordig wel aan Verbij. Omdat mijn zonen allemaal schaatsen was het als firma Verbij ook leuk om de plaatselijke schaatsvereniging, IJclub Hoogmade, te sponso-

ren. Iets later zijn we ook de districtselectie gaan sponsoren. Zoals bekend kan onze oudste zoon goed schaatsen. Wij zijn ook wel erg trots dat hij Europees én wereldkampioen sprint is geworden. Maar dat mijn overgrootvader Henricus Verbij ook een prijs won met schaatswedstrijden, wist ik niet. Dat bericht uit het Leidsch Dagblad van 20 december 1879 kreeg ik onlangs toegezonden van Hans van der Wereld. Erg leuk."

Toekomst en opvolging: passie

Over de toekomst vertelt Lucas: "Het gaat nu goed in de bouw. We hebben het lekker druk met de uitvoering van hele mooie projecten en er komen een aantal uitdagende projecten aan. Of er een vijfde generatie Verbij komt moeten we nog zien, maar de ruimte is er wel voor mijn kinderen. Ze zijn nog jong, dus wie weet. Ik heb wel Erik van den Hoek als directielid erbij en hij heeft veel van mijn verantwoordelijkheden overgenomen. We hebben als Verbij de bouwcrisis overleefd en hopen weer mooie bouwjaren voor de boeg te hebben. De passie van bouwen en restaureren bij de Verbij's is denk wel de grootste reden dat het bedrijf al 150 jaar bestaat, zonder die hartstocht en alles wat passie met zich meebrengt kun je niet overleven."

Ware woorden van Lucas Verbij die uitnodigen tot de gelukwens: proficiat, veel succes en nog vele jaren Bouw- en molenmakersbedrijf Verbij in Hoogmade. En veel plezier op 27 november 2018 als jullie met het personeel het 150-jarig bestaan vieren! <<

Bronnen:

- gesprekken met Lucas Verbij, Dorus Borst en Peter van der Meer.
- Hans van der Wereld, Molens in de gemeente Woubrugge, 1984, o.a. pagina 29. De genoemde locatie: Van Fenemalaan 2 en 4. Met dank aan Hans van der Wereld voor het toezenden.

Lezers reageren

Altijd leuk, als lezers op een artikel in ons blad reageren!

Plony Disseldorp-van der Lubbe was blij verrast toen ze in het artikel van Frits Rohling over het openbaar onderwijs in Hoogmade een brief van haar oma zag, waarin deze de gemeente Woubrugge om ontslag als onderwijzeres Nuttig Handwerken vroeg. Plony hoopte dat wij ook de aanstellingsakte van haar oma kunnen vinden, en daar gaat Frits zijn best voor doen. <<

In Memoriam Piet van den Ing 1939 – 2018

door Frits Rohling

Op woensdag 29 augustus 2018 hoorde ik na de uurslagen van twaalf uur 's middags vanaf de kerktoeren van de Katholieke kerk in Hoogmade, en het luiden van het Angelus Domini, dat van oudsher driemaal daags luidt om tot gebed te komen, het luiden van de klokken bij het overlijden van een parochiaan en dorpsgenoot in Hoogmade.

Vanuit mijn functie van penningmeester van de R.K. Begraffenisvereniging 'Sint Barbara' vraag ik mij dan direct af of dit ter gelegenheid was van het overlijden van een lid van onze vereniging, die sinds november 1956 bestaat. Het antwoord liet niet lang op zich wachten want van een welingelichte dorpsgenoot vernam ik dat Piet van den Ing die ochtend was overleden. Voor mij geheel onverwacht, hoewel hij al enige tijd tobde met zijn gezondheid en aan hevige pijnen leed. Lopen ging hem steeds slechter af wat duidelijk werd toen hij afscheid moest nemen van zijn fiets en scooter die werden vervangen door een rollator, en wat later een scootmobiel waarmee hij zich wonderwel snel kon verplaatsen om bijvoorbeeld regelmatig een kop koffie te drinken bij de voormalige bakkerij van bakker Quint, alwaar hij met open armen werd ontvangen.

Piet van den Ing was een fervent lid van de Historische vereniging O.C. van Hemessen en altijd weer geïnteresseerd in de verhalen die in de Jacobs ladder verschenen, maar zeker ook in de collectie van het Museum van Hemessen. Vorig jaar nog ging ik bijna elke donderdagmiddag met hem naar het museum om daar samen met Jan Stigter de fotocollectie van wijlen Aad van Mil door te kijken, gelardeerd met zijn verhalen want zijn geheugen liet Piet niet in de steek. Tijdens deze bijeenkomsten liet hij zo nu en dan doorschemeren dat het hem groot verdriet zou doen dat zijn fotocollectie na zijn overlijden verloren zou gaan. Zijn hele ziel en zaligheid had hij er vanaf zijn jeugd in gelegd en er zou niemand zijn die deze nalatenschap zou willen overnemen. Daarbij kon hij zijn ontroering niet verbergen, zo zeer ging dit hem ter harte. Piet was een begenadigd fotograaf die, net als Aad van Mil, het leven in Hoogmade op de gevoelige plaat heeft vastgelegd. De mensen, de huizen, boerderijen, de omgeving in alle jaargetijden en ook de diverse klassenfoto's van de Hoogmadese jeugd op de lagere school in Hoogmade. Piet kon nog precies vertellen hoe en wanneer de foto's waren gemaakt, vanaf de kerktoeren of vanaf een dakkapel aan de overkant van de Does, en hij kon euforisch worden bij de beschrijving van het maken van een foto van een nukkige Hoogmadese boer op zijn boerderij, bij een ondergaande zomerzon op de achtergrond.

In overleg met de Stichting tot Behoud van het Cultureel Erfgoed van Jacobswoude heeft Piet besloten om zijn collectie bij zijn overlijden na te laten aan deze stichting.

Met het heengaan van Piet van den Ing verliest Hoogmade, maar zeker ook de vereniging O.C. van Hemessen, een trouw en bewogen volger van het culturele erfgoed van Woubrugge en Hoogmade. Ik zal zijn verhalen over een klein dorp, dat een zeer indringende geschiedenis kent, zeker gaan missen. Piet is op 3 september jl. begraven op het kerkhof achter de R.K. kerk in zijn dorp, zijn thuis en zijn veilige haven. Eigenlijk kon hij het dorp niet loslaten. <<

stichting tot
behoud van
het cultureel
erfgoed van
jacobsvoude

Bovenstaande logo's kent u ongetwijfeld. Maar u hebt zich wellicht menigmaal afgevraagd wat ze met elkaar te maken hebben. Of wat het verschil is tussen deze twee – laten we zeggen – instanties. Hieronder een uitleg. door Ton Meester

De historische vereniging O.C. van Hemessen bestaat volgend jaar al weer 40 jaar. U, als lezer van dit blad, bent lid van deze vereniging. Of misschien moet ik het omdraaien: u bent lid van de historische vereniging en uit hoofde van uw lidmaatschap ontvangt u onder andere het kwartaalblad van de vereniging: De Jacobs ladder. Want de vereniging doet meer dan alleen de uitgifte van dit blad. Zo is er de jaarlijkse excursie, organiseert de vereniging lezingen en geeft zij regelmatig boeken uit.

O.C. van Hemessen is in Woubrugge geen onbekende naam. Naast een straat (kade) is er in Woubrugge ook nog het museum gevestigd dat de naam Van Hemessen draagt.

Als we het over het museum hebben, dan hebben we het ook over de Stichting tot Behoud van het Cultureel Erfgoed van Jacobswoude, waarvan het logo ook boven dit artikel staat. De stichting met deze lange naam beheert en exploiteert namelijk het museum aan de Dokter Lothlaan. Zij heeft daarmee in 2008 de taak van de gemeente overgenomen.

Zo op het oog hebben de vereniging en de stichting weinig met elkaar te maken. Op het oog, want in werkelijkheid ligt het iets anders. De vereniging en de stichting hebben feitelijk beide de historie van

Woubrugge/Hoogmade als kernactiviteit. Vanwege dit gedeelde belang, maar ook om financiële redenen, hebben de vereniging en de stichting de handen ineen geslagen. Dat heeft er inmiddels toe geleid dat het bestuur van de vereniging en het bestuur van de stichting uit nagenoeg dezelfde personen bestaan.

De vereniging heeft een sterke financiële basis die gevormd wordt door de lidmaatschapsbijdragen. Daarnaast ontvangt de vereniging een gemeentelijk subsidie. Incidenteel heeft de vereniging inkomsten uit de verkoop van boeken e.d. U kunt het financiële reilen en zeilen van de vereniging volgen door kennis te nemen van de jaarstukken, zoals deze voor de algemene ledenvergaderingen bekend worden gemaakt.

De stichting heeft van dit alles niets en draait financieel geheel op donaties. Omdat de stichting door de belastingdienst is aangemerkt als een "Algemeen nut beogende instelling" (ANBI) zijn giften aan de stichting aftrekbaar voor de inkomstenbelasting (zie hiervoor een afzonderlijk artikel dat in deze Jacobs ladder is opgenomen).

Als het bovenstaande nog vragen oproept, meld deze dan gerust bij een van de bestuursleden (hetzij van de vereniging hetzij van de stichting). <<

Draagt u het museum een warm hart toe?

door Ton Meester

Het museum Van Hemessen wordt door de Stichting tot Behoud van het Cultureel Erfgoed van Jacobswoude (CEJ) beheerd. Ofschoon deze stichting over vrijwilligers beschikt en de kosten van het openhouden van het museum daardoor laag gehouden kunnen worden, heeft de stichting toch enige financiële armslag nodig.

U zou daarbij kunnen helpen door donateur te worden. Tijdens de Open Dag Waterrecreatie 2018 hebben zich al tien donateurs aangemeld, die elk met een klein bedrag per jaar de stichting willen ondersteunen. Daar zijn wij natuurlijk erg blij mee, want ook al zijn het kleine bedragen: het gebaar vinden wij groot! En bovendien geldt het gezegde: alle beetjes helpen.

De stichting staat voor een grote uitdaging, want de gemeente Kaag en Braassem, die eigenaar is van het gebouw waarin het museum en ook de Modelbouwvereniging Woubrugge onderdak hebben, wil dit gebouw afstoten.

De stichting en de modelbouwvereniging zijn met elkaar in overleg op welke manier het beste het gebouw van de gemeente overgenomen kan worden. De aankoop van het gebouw is niet het grootste probleem, want dat zal waarschijnlijk voor een symbolisch bedrag gaan. De exploitatie en het onderhoud geven echter de grootste financiële hoofdbrekens.

Omdat de stichting een smalle financiële basis heeft moet zij voor elke uitgave van enige omvang op zoek naar sponsors. Een paar jaar geleden kon

op deze manier de zolderruimte van het museum worden aangepakt door die ruimte te isoleren, herin te richten en beter geschikt te maken als depot.

Op dit moment is de stichting bezig met het moderniseren van de expositieruimte, en dit werk vordert al heel aardig. Ook hier kan dankzij de inzet van vrijwilligers op betrekkelijk goedkope wijze de klus geklaard worden.

De stichting doet graag een beroep op iedereen die hart voor het museum heeft om de stichting financieel te ondersteunen. Dat kan door donateur te worden of door een gift (eenmalig of periodiek). Omdat de stichting door de belastingdienst is aangemerkt als een Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI) is uw gift aan de stichting aftrekbaar voor de inkomstenbelasting. Omdat de stichting bovendien een culturele instelling is mag het aftrekbare bedrag met 1,25 vermenigvuldigd worden.

Als u in plaats van een eenmalige gift een periodieke gift overweegt dan is hiervoor een formulier beschikbaar. Dat formulier is een overeenkomst tussen u en de stichting waarbij u zich verplicht om elk jaar hetzelfde bedrag aan de stichting te schenken. U mag zelf bepalen of u dat bedrag opsplijt in meerdere bedragen (bijvoorbeeld in een bedrag per maand of per kwartaal) ofwel dat u het jaarlijkse bedrag in een keer betaalt.

De penningmeester van de stichting helpt u graag om een dergelijke overeenkomst te sluiten. Wilt u hier meer over weten neem dan contact op met de penningmeester, Ton Meester (voor contactgegevens: zie binnenzijde omslag). <<

**Museum Van Hemessen is weer open:
elke zondag van 14.00 tot 16.00 uur.**

Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)

Op 25 mei jl. is de Europese privacywet AVG van kracht geworden. De bedoeling van deze wet is onder andere dat personen het recht krijgen invloed uit te oefenen op de verwerking van hun persoonlijke gegevens. Gebruik ervan kan alleen met toestemming van de desbetreffende persoon.

Ook onze vereniging heeft met deze wet te maken omdat wij immers uw naam en adres in onze ledenadministratie opslaan ten behoeve van informatie aan de leden, zoals het verzenden van de Jacobsladder en voor het bijhouden van de betaalde contributie. Het bestuur van onze vereniging is verantwoordelijk voor de gegevens die wij van onze leden hebben. Door uw aanmelding als lid hebt u in feite toestemming gegeven tot gebruik van de naam- en adresgegevens.

Voor de gegevensverwerking hebben wij een procedure. Daarin is bepaald met welk doel wij gegevens van onze leden vastleggen, welke gegevens dat zijn, dat wij die gegevens pas vastleggen na goedkeuring van de leden, wie van onze bestuurders bevoegd zijn tot gegevensverwerking en welke regels er zijn om te waarborgen dat de door de vereniging vastgelegde gegevens uitsluitend gebruikt worden voor intern gebruik, dus niet doorgemeld worden naar anderen/andere instanties.

Op onze website vindt u de documenten die de Historische Vereniging heeft vastgesteld:

- Brief aan de leden
- OCvH Privacy Reglement
- OCvH Privacy Verklaring

Hebt u nog vragen dan kunt u daarvoor terecht bij de voorzitter, secretaris of penningmeester.<<

Topografische kaart van het kadaster

Het is altijd interessant te kunnen zien wanneer en waar in Nederland, of wanneer en waar in de eigen woonomgeving, veranderingen hebben plaatsgevonden.

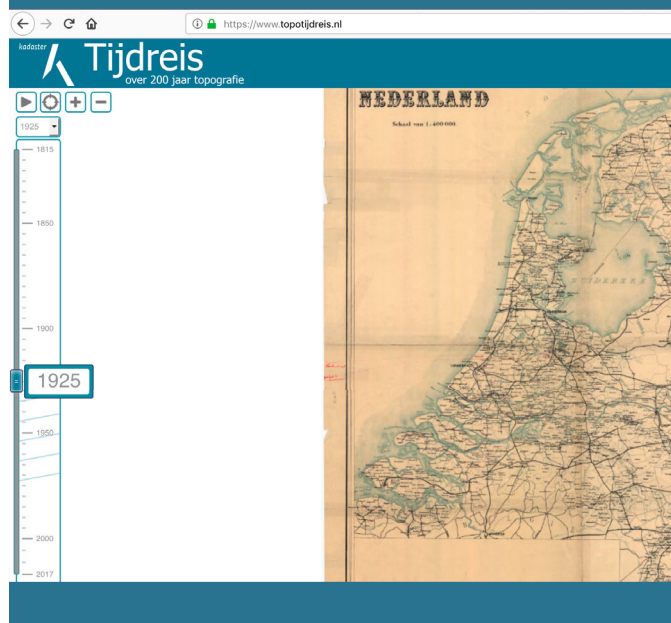
Het kadaster heeft nu een digitale kaart van Nederland op zijn site uitgebracht met een instelbare tijdlijn. Door het kiezen van een jaartal op deze tijdlijn kan de bezoeker van de site zien wat er in dat jaar aan bebouwing gerealiseerd is.

De tijdlijn loopt van 1854 tot 2017, dus over een tijdsperiode van 163 jaar.

U kunt deze digitale kaart van Nederland vinden op www.topotijdreis.nl

De naam van de kaart is 'kadaster Tijdreis over 200 jaar topografie'.

Leuk om eens op een regenachtige dag aan te klikken!

Viering van het 200-jarig jubileum van de Protestantse Gemeente in Hoogmade

door Frans Witterman

Een passende viering

Op zaterdag 8 september 2018 was het een gezellige drukte in en om de Protestantse Kerk aan de Vissersweg 1a in Hoogmade. Aanleiding was het 200-jarig bestaan van de kleine Protestantse Kerkgemeenschap in Hoogmade-Rijpwetering. Er was een braderie/bazaar, een expositie in het kerkgebouw en in het kader van de Open Monumentendag konden bezoekers aan de hand van een vragenlijst de geschiedenis van de kerkgemeente en het interieur van het kerkgebouw leren kennen. In die historische context bracht het orkest van de Koninklijke muziekvereniging De Heerlijkheid Hoogmade in het monumentale dorpskerkje een muzikale ode ten gehore.

Geschiedenis in het kort

Op de plek van het huidige kerkgebouw naast de Doesbrug in Hoogmade werd in 1370 door de katholieken van de Roomse moederkerk een kapel gebouwd. Deze kapel bleef tot 1577 katholiek. In de context van de Reformatie en de Beeldenstorm kwam de kapel in handen van de protestanten.

In de loop der jaren raakte de kapel vervallen en in 1729 werd op dezelfde plek door de protestanten een nieuwe kerk gebouwd. Cornelis Sprongh, grondlegger van de Stichting Erven Cornelis Sprongh te Leiden, maakte de bouw van de kerk mede mogelijk. Het gebouw is in de loop der jaren gerestaureerd en kundig onderhouden. Anno 2018 staat de Protestantse Kerk er pico bello bij: samen met de kerk van de RK-parochie een vertrouwd en prachtig aanzicht van het dorp Hoogmade.

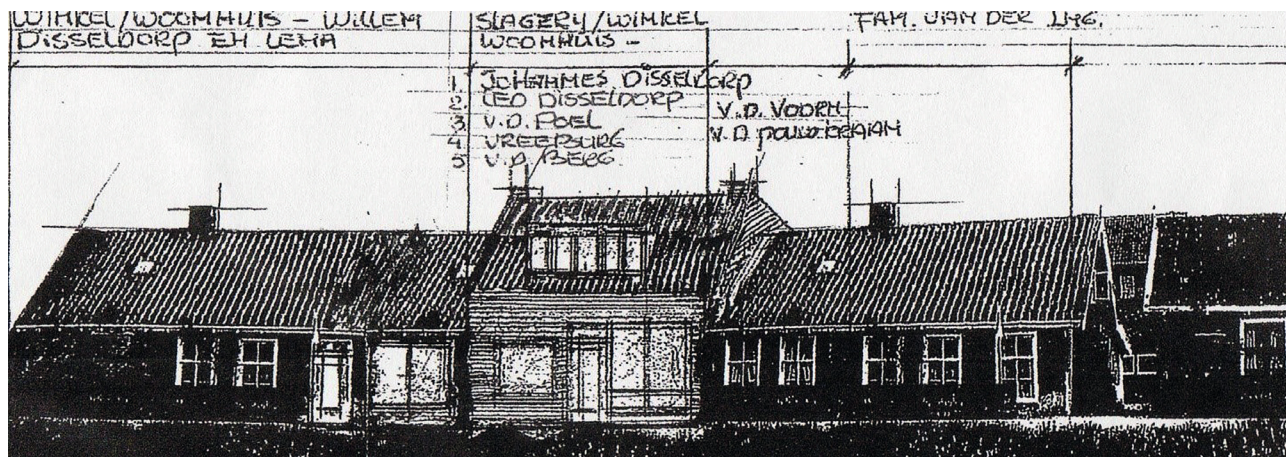
Een kleine actieve kerkgemeenschap

De bevolking van Hoogmade is van oudsher overwegend katholiek. De protestantse kerkgemeenschap was en is klein in omvang. Tot 2004 was de kerkgemeenschap bekend als Nederlands Hervormde Kerk. Nu behoort de gemeente tot de Protestantse Kerk in Nederland (PKN). De PKN is in mei 2004 ontstaan na een fusie van de Nederlandse Hervormde Kerk, de Gereformeerde Kerken in Nederland en de Evangelisch-Lutherse Kerk in het Koninkrijk der Nederlanden.

Anno 2018 zijn er een kleine honderd gemeenteleden. Wekelijks gaan gemiddeld ongeveer 25 leden op zondag naar de kerkdienst. De gemeenteleden komen uit Hoogmade, Rijpwetering, Oud Ade en Roelofarendsveen. In de dienst wordt het nieuwe Liedboek 2013, om te zingen en te bidden, gebruikt. Er is een actieve kinderkerk tijdens de dienst in het Kompas, het gebouw naast de kerk.

Eens in de maand wordt er een gezamenlijke maaltijd voor gemeenteleden en overige belangstellenden gehouden. Dit 'Eten met Agaath', geniet een brede belangstelling.

Het monumentale dorpskerkje is een officiële trouwlocatie van de gemeente Kaag en Braassem: het burgerlijk en het kerkelijk huwelijk kunnen er gesloten worden.

Over de kruidenierswinkel van Lena Disseldorp

door Frans Witterman

In de serie over verdwenen winkels in Hoogmade deze keer de geschiedenis van de kruidenierswinkel van Lena Disseldorp. Een kleine winkel op Kerkstraat 38 naast de slagerij van Aad van den Berg en Jopie van den Berg-Zuidhoek.

Familiegeschiedenis en Kerkstraat 38

Op de bovenstaande tekening staan links naast de slagerswinkel winkel en woonhuis van Lena Disseldorp. Lena Disseldorp werd geboren op 31 mei 1901. Zij was de dochter van Willem Disseldorp (1854–1945) en Johanna van Leeuwen (1861–1949).

Lena Disseldorp (1901–1977) was enig kind. Haar ouders hadden verder nog drie aangenomen kinderen: Bernard Disseldorp (1892–1959), Hertha Klein, vluchteling uit Duitsland/Oostenrijk en Jan Disseldorp (1929–2011). Jan Disseldorp was een jongere neef van Lena. Lena was 28 jaar toen Jan na de dood van zijn moeder als baby in het gezin kwam wonen. Lena werd van pleegzus in de loop der jaren 'pleegmoeder' van neef Jan. De ouders van Lena waren ook winkeliers. Vader Willem was samen met zijn broer Jan ook noodslachter. Lena kocht winkel en woonhuis op 14 juli 1937 van haar vader en moeder. Single Lena was toen 36 jaar jong. Winkel en winkelvoorraad werden gekocht voor het bedrag van f 1200,- respectievelijk f 300,-. Er werd niet afgerekend in harde guldens, maar Lena zou levenslang voor haar ouders zorgen: volledige kost- en huisvesting, kleding en linnen-goed, geneeskundige en heelkundige hulp en bij hun overlijden de kosten van uitvaart, kerkelijke diensten en de begrafenis op het niveau van hun stand. En zo is het dus gegaan. Lena heeft haar beide ouders tot hun overlijden in 1945 respectievelijk 1949 gevoed, gekleed en verzorgd.

Kerkstraat 38 omstreeks 1960: woonhuis en winkel van Lena Disseldorp. Rechts een deel van de gevel van slagerij Van den Berg.

Ja, het was een andere tijd. De Algemene Ouderdoms Wet (AOW) als 'pensioenuitkering' voor iedereen bestond nog niet. Die werd onder het regime van de PvdA-ministers Willem Drees Sr en Ko Suurhoff in 1957 ingevoerd.

In 1952 werd Lena's winkel gemoderniseerd. Er werd een kleine etalage aangebracht aan de kant van de naastgelegen slagerij.

Andere kruideniers in die tijd

In Hoogmade waren er in die jaren na de Tweede Wereldoorlog meer kruideniers. De grootste kruidenier in het dorp was die van Piet Witteman en Jo Jansen met hun acht kinderen op Kerkstraat 35. En verder was er het winkeltje van Jo Blom. "Jo Blom, koek achterom", riepen wij in onze jeugd. De winkel van Jo Blom was tot circa 1960 gevestigd in een pand op Kerkstraat 10. Om plaats te maken voor een nieuwe brug aan de westzijde van de Protestantse Kerk werden toen drie woningen, Kerkstraat 6, 8 en 10, afgebroken, waaronder het winkeltje van Jo Blom. De alleenstaande Jo Blom verhuisde naar een woonhuis in het Europaplantsoen 43. Daar zette zij haar kruidenierswinkel voort in een doorzonwoning.

Naast de drie kruideniers in Hoogmade was er in de jaren vijftig en zestig van de vorige eeuw verder nog concurrentie van kruideniers uit Rijpwetering (Piet Zwetsloot) en Woubrugge (Metselaar, Wittebol). Zij bezorgden ook bestellingen bij hun klanten in Hoogmade. En vanuit de grote stad Leiden werd geconcurrereerd door Albert Heijn en de toenmalige prijsvechters Piet de Gruyter en Simon de Wit. Lena zal het niet breed hebben gehad. Ze kon er wel in alle eenvoud van leven. "Ze runde haar winkel tot het niet meer ging", aldus Plony Disseldorp-van der Lubbe. Lena Disseldorp overleed op 76-jarige leeftijd. In 1980 werden winkel en woonhuis afgebroken. Jan en Plony Disseldorp lieten op die plek een nieuwe woning bouwen. Plony woont er nog steeds met veel plezier en dierbare herinneringen aan Lena Disseldorp. <<

Lena Disseldorp

Bronnen:

- Ben Disseldorp: publicatie over de geschiedenis van de familie Disseldorp, van januari 2013. Met dank aan Koos Disseldorp en Jopie Disseldorp-Witteman.

- Hans van der Wereld, Het begon in 1252...., 2002, pagina 206

Met dank aan Plony Disseldorp – van der Lubbe.

Digitaal testament, hulpmiddel voor nabestaanden

Veel nabestaanden hebben problemen met het stopzetten van digitale accounts, abonnementen en social media van een overledene. Een nage-noeg onmogelijk opgave, tenzij er toegang is tot een overzicht met wachtwoorden en inlogcodes. Een digitaal testament biedt nabestaanden de mogelijkheid online zaken netjes af te ronden. HCC!genealogie ontwikkelde hiertoe een Social Media Testament en stelt die gratis ter beschikking.

Vaak realiseren nabestaanden zich pas na het overlijden van een dierbare dat er nóg een erfenis is die afgehandeld moet worden; de digitale erfenis. Social media, e-mail- en twitter accounts, diverse Apps, maar ook de zogeheten MIJNsites e.d. moeten worden opgezegd. HCC!seniorenacademie pleit zelfs voor een 'Handboek voor Achterblijvers' en een handboek van je huis waarin staat hoe men zaken zoals alarm, telefoon, internet, Wifi etc.-aan en uit moet zetten.

Websites als accountkiller en backgroundchecks helpen ook en beschikken Microsoft en Google over instructies hoe een account te verwijderen. Facebook gaat nog verder. Zij biedt de mogelijkheid tot een herdenkingspagina aan.

Het Sociaal Media Testament kan veel pijnlijke situaties en ergernis voorkomen, waarbij overigens het wachtwoord van de computer niet mag worden vergeten. HCC!genealogie ontwierp hiervoor een formulier met daarop de meest gebruikte social media toepassingen en met ruimte voor andere toepassingen of programma's. Hierop kunnen inlogcodes, wachtwoorden, etc. overzichtelijk worden vastgelegd. Dit digitale testament is gratis te downloaden van de website, waar het in de map 'Downloads' en daarna 'persberichten' klaarstaat. (<https://genealogie.hcc.nl/downloads/persberichten.html>)

Er bestaan inmiddels digitale kluisjes voor pc, tablet of smart phone, zoals LastPass, Wallet en LockBox waar al die inloggegevens en wachtwoorden -uiteraard achter een wachtwoord- kunnen worden opgeslagen. Maar dan moet je als nabestaande wel weer over dat wachtwoord kunnen beschikken anders blijft de kluis ook voor hen gesloten.

Notarissen bieden Digizeker aan, een 'digitale kluis' op hun kantoor. Daarin worden – net als met een App – alle accounts en de bijbehorende inlogcodes bewaard, en na overlijden krijgen de nabestaanden de inlogcode van deze kluis zodat zij accounts makkelijk kunnen beëindigen. Deze digitale kluis wordt gecombineerd met een notariële akte en geregistreerd in het Centraal Testamentenregister. In overleg met de notaris bepaalt uzelf wie na uw overlijden het beheer over de digitale kluis krijgt. Zowel de notaris als de diverse andere partijen die op dit terrein digitaal actief zijn – zoals Ziggur - brengen voor deze diensten kosten in rekening. <<

**BENT U OP ZOEK NAAR EEN
ORIGINEEL CADEAU?
MAAK IEMAND LID VAN ONZE
HISTORISCHE VERENIGING!**

**Hij of zij krijgt dan 4x per jaar
de Jacobs ladder, kan deelnemen
aan de excursie en lezingen bijwonen.**

**Bel of mail naar onze secretaris,
Anneke Zwarst
a.h.zwarst@kpnmail.nl
0172-518186**

Rietje Meijer dook weer
in haar archief...

Het witte huis aan de Wetering

Woubrugge - De herdruk van het kinderboek 'Het Witte Huis aan de Wetering' werd op zaterdag 19 november 1983 in het Gemeentemuseum overhandigd aan burgemeester D. Brouwer de Koning.

Voorzitter Herman Bosman van de Historische Vereniging Otto Cornelis van Hemessen was met zijn bestuur aanwezig in het Gemeentemuseum om samen met de conservator, wethouder J. Haasbroek, het echtpaar Douwes te ontvangen.

De heer Douwes, schrijver van het kinderboek, is van 1932 tot 1946 als onderwijzer verbonden geweest aan de Christelijke Nationale School te Woubrugge.

Huys ter Aar, het Witte Huis aan de Wetering, dat vroeger bewoond werd door de legendarische veldwachter Van Hemessen, staat centraal in zijn boek. Daarnaast laat hij talloze inwoners van Woubrugge en vroegere leerlingen een rol spelen. Vele van deze mensen waren naar het dorpsmuseum getogen om nog een keer met school meester Douwes van gedachten te wisselen over de goede oude tijd.

Sommigen van hen hadden de eerste druk van het boekje nog in hun bezit en anderen kochten verschillende exemplaren van de herdruk voor hun kinderen en kleinkinderen.

De heer Douwes en zijn vrouw waren zeer vereerd en dankbaar dat ze nog een keer in Woubrugge konden zijn. Schoolmeester Douwes had niet kunnen denken, dat toen het boekje uitkwam, het nog zulke gevolgen zou hebben.

Hij heeft nadien nog negen andere jongensboeken geschreven. Onlangs is in het tweemaandelijks verschijnend blad 'Spiegel der Zeilvaart' van De Boer Maritiem een artikel van hem verschenen: 'De Dood van Schout bij Nacht Krul in 1780'.

Hij is zeer geïnteresseerd in oude reisverhalen en scheepsverhalen.

De herdruk van 'Het Witte Huis aan de Wetering', geschreven door schoolmeester Douwes en geïllustreerd door Rie Reinderhoff, is te verkrijgen tijdens de openingsuren van het Gemeentemuseum, iedere zaterdag van 10.00 - 12.00 uur.

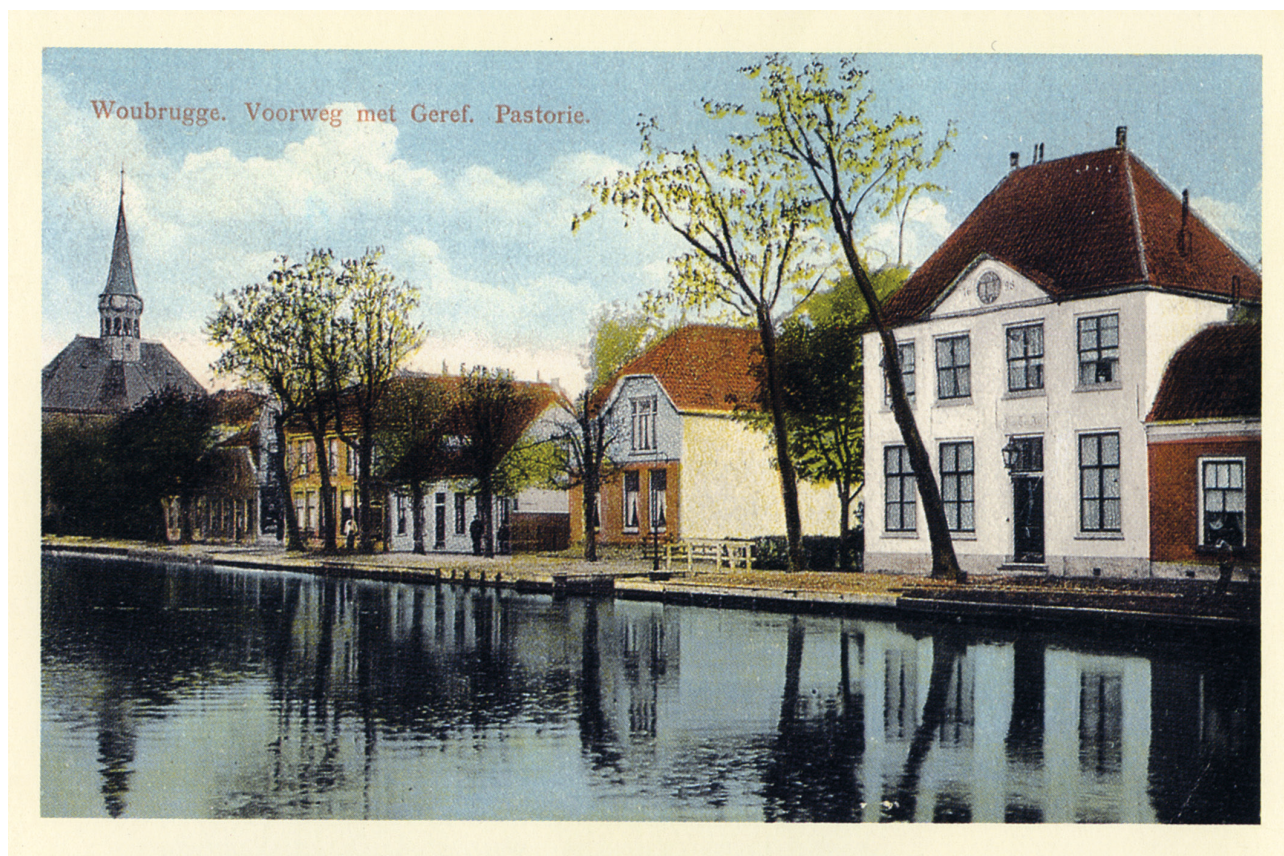

Een aardig Sinterklaascadeau voor de schoolkinderen van Woubrugge!

Dit kon ik optekenen anno 1983.

Noot van de redactie:

Het boekje dat Rietje beschrijft is helaas niet meer te koop, maar nog wel in het museum in te zien. Het museum is inmiddels weer open op zondag van 14.00 tot 16.00 uur.

As is...verbrande turf

door René van Tienhoven

'As is verbrande turf' is een oude uitdrukking die men bezigt tegen iemand die volzinnen begint met "as" in plaats van "als". Maar hoe komt de volksmond aan deze populaire correctie?

In Alkadders, het blad van onze zustervereniging in Oude Wetering, stond enige tijd geleden een artikel van Alfred Bakker over de as-handel in onze regio. Hieruit blijkt dat halverwege de achttiende eeuw de as van verbrande turf goed geld opbracht en er een levendige handel in het zwarte goedje was. René van Tienhoven maakte voor de uitleg van het gezegde 'As is verbrande turf' dankbaar gebruik van de gegevens die Alfred verzamelde. Op een topografische militaire kaart uit 1850 is te zien dat er rondom de Braassem maar liefst een dozijn ashandels zijn, waaronder één in Hoogmade en één in Woubrugge. Maar waarom was die as zo waardevol dat we er zelfs een zegswijze aan hebben overgehouden?

Meststof

De Romeinen hebben al door dat as een goede meststof is. Bij het verbranden van turf (of hout) verdwijnen namelijk alle organische stoffen en blijven alleen waardevolle mineralen over. In turf-as is vooral kalium, calcium, fosfor en magnesium rijkelijk aanwezig. Het is daardoor een geconcentreerd biologisch goedje, dat je voorzichtig moet doseren, omdat het goed in water oplost en planten het daardoor snel opnemen.

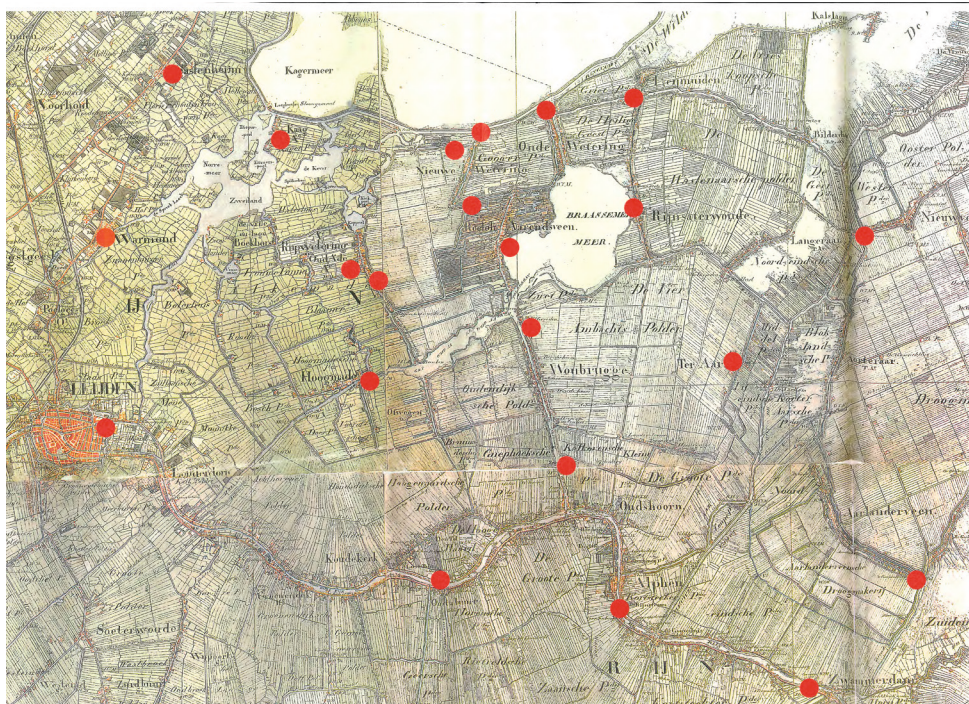
Zo rond 1750 wordt turf-as in Holland populair als meststof. Het is rijkelijk voorhanden, want turf is in die tijd de belangrijkste brandstof in Holland. Niet alleen thuis in de kachel, de voetstoven en de beddenpannen, maar ook bakkerijen, bierbrouwerijen, steenfabrieken en pottenbakkerijen stoken op turf. De hoeveelheid verbrande turf-as moet in die tijd gigantisch zijn geweest. In 1802 worden bijvoorbeeld alleen al in Oude Wetering 2852 met as gevulde (haring)tonnen van 95 liter verhandeld, die de voor die tijd forse som van 926 gulden en 18 centen

opbrachten. Een stad als Leiden verdiende aan de verpachting van de as-handel zelfs vierduizend gulden per jaar.

Voor de armen

Bijzonder is, dat de opbrengst van de verkochte turf-as gestort werd in de armenkas. Zo is van Oude Wetering bekend dat de armmeester het batig saldo verdeelde onder de Gereformeerde, Katholieke en Remonstrantse arme huisgezinnen. Zij moeten daarvoor wel meewerken bij de opslag en transport van de zwarte handelswaar. De turf-as werd opgehaald door de "asch-kar" man, die het met paard en wagen naar de "asch-schuren" bracht. Vandaar zorgden zeilschepen voor het verdere transport naar de afnemers (as ze geen tegenwind hadden!). Vooral boeren op schrale gronden zoals de zandgronden op de Veluwe, in Brabant en de Achterhoek gebruiken het. Maar de grootste afnemers van onze vruchtbare turf-as blijken in Vlaanderen te zitten! Met deze klanten bestaan nauwe handelsrelaties. Vanaf 1773 heeft een Brusselse familie in Roelofarendsveen en Oude Wetering zelfs zijn eigen as-schuren. Vrijwel dagelijks vertrekken er schepen beladen met as naar onze zuiderburen. Na 1860 neemt de ashandel gestaag af, mede door de opkomst van alternatieven als guano (vogelmest) en vanaf 1900 ook de veel goedkopere kunstmest.

Brandgevaar en bereikbaarheid bepalen de locatie van een as-schuur, die daarom altijd buiten het dorp en aan het water staat. Als we de topografische militaire kaart op de volgende pagina goed lezen, staat de as-schuur in Hoogmade op de oostoever van de Does, ongeveer ter hoogte van de huidige brug. Over de locatie in Woubrugge vertelt het jaarboekje van Oud Leiden uit 1936 het volgende: Op het mannelijk personeel van het weeshuis rustte de verplichting de asch op te halen. De schuit voor dat doel lag in een wijk op het erf van dat gesticht, en in het noorden van het dorp stond de asch-schuur, een groot steenen gevaarte, naast de woning van de familie Grauwelman. Omtrent 1890 viel het onder de hand van de sloper. Destijds bracht de as voor bemesting nog 150 gulden per jaar op.

Topografische militaire landkaart uit 1850 met rode markeringen voor de asschuren.

De Woubrugse as-schuur, die ook door Van Hemessen in 1936 "een groot steenen gevaarte" wordt genoemd, staat dus aan de Achterweg (nu Boddens Hosangweg), ongeveer ter hoogte van hotel De Weger.

Whisky met turfsmaak

De single malt whisky **Glenfiddich Caoran Reserve** dankt zijn specifieke zachte, rokerige aroma aan het droogproces van de gemoute gerst op een vuur van kolen en turf. Vandaar de naam Caoran wat Keltisch is voor gloeiende turf-as. Al naar gelang zijn leeftijd lopen de prijzen voor dit zeldzame drankje uiteen van € 75 tot € 130 per fles.

Ijdel en nietswaardig

"Asch is verbrande turf". Dit zegt men tot iemand, die allerlei onderstellingen uitspreekt in volzinnen, die beginnen met als (uitgesproken as), om hem het ijdele en nietswaardige daarvan te doen gevoelen (uit "Nederlandse Spreekwoorden, Spreekwijzen, Utdrukkingen en Gezegden" van F.A. Stoett, 1923)

De opbrengst van de as ging naar de armen. Maar die moesten daarvoor wel meehelpen met het ophalen en opslaan van het zwarte goedje.

Bronnen:

- Alkmadders, december 2015
- Tijdschrift voor Historische Geografie, 2017-3
- www.rijnlandgeschiedenis.nl
- www.oudleiden.nl
- De Telegraaf, 17 december 2008

TOEN & NU WOUBRUGGE

De gereformeerde kerk aan de Dr. A. Kuypeweg/van Hemessenkade is gebouwd in 1957, ter vervanging van de kerk die in 1944 op last van de Duitsers moest worden afgebroken om een vrij schootsveld te krijgen. In het huis links van de kerk (gebouwd rond 1920) woonde het hoofd van de christelijke school, als laatste meester Couperus. De school erachter (op de foto niet zichtbaar) werd in 1976 afgebroken.

Nu staan er op deze plek houten woningen, die rond 1983 werden betrokken. (Foto Hugo Tander)

Hamsmade interiors
Totaalconcept bouw en wonen

Vloeren, verlichting, tadelakt,
 betoncire,
 meubels en stoffen

www.hamsmade.nl
 Woubrugge

KEUR&KEUR
 Overlijdenszorg

Afscheidsvoorbereiding
 Uitvaartbegeleiding
 Nabestaandenzorg

0172-764333
www.keurenkeur.nl

Nnolina

GJ de Wilde Schilder
 voor kleur en kwaliteit

**Behangen of sauzen, in wit of in kleur:
 GJ de Wilde, schilder brengt altijd
 kwaliteit en sfeer in uw interieur!**

Krabbescheer 32, 2481 CK Woubrugge, (0172) 51 93 81
info@gjdewildeschilder.nl, www.gjdewildeschilder.nl

Bij **Massage Praktijk Woubrugge** kunt u terecht voor:

- * Ontspanningsmassage
- * Sportmassage
- * Massage Therapie

Wij hebben heel veel plezier in ons werk en helpen u graag.
Bij ons krijgt u een goede massage met veel zorg en aandacht.

Massage Praktijk Woubrugge

Vrouwgeestweg 2
2481 KN Woubrugge

Joost van Leeuwen:

Tel / Whatsapp: 06-51380920

Judith van Leeuwen:

Tel / Whatsapp: 06-24262972

Email: info@massagepraktijkwoubrugge.nl

Facebook: www.facebook.com/MassagePraktijkWoubrugge

www.massagepraktijkwoubrugge.nl

westmaas
interieur

Westmaas Interieur: al sinds 1894 verrassend compleet. Voor de inrichting van woning, comfortabel slapen of ambachtelijke stoffering van meubel of boot. Altijd speciaal voor u op maat gemaakt. Stap gerust eens binnen in onze winkel voor een kennismaking en een eerlijk en vrijblijvend advies.

Boddens Hosangweg 4 | Woubrugge | 0172 518107 | www.westmaas.nl

Hoekstra
Autoservice

- Onderhoud
- Reparatie
- Apk

*Haal- en brengservice,
leenauto beschikbaar.*

**Zinkweg 7A
Alphen aan den Rijn
Tel.: 0172-501400**

**Van de Vechte
& Partner
RegioBank**

Zelfstandig Adviseur

Dokter Lothlaan 8, 2481 AC Woubrugge
tel: 0172-518256 bank@vandevechte.nl